

Minimální preventivní program

školní rok 2023/2024

Realizátor: Mgr. Martin Remeš, Mgr. Jiří Kaman

Garant: PhDr. Libor Sova, ředitel školy

Charakteristika školy a legislativní východiska

O škole

V našem městě mají rodiče možnost umístit děti do dvou základních škol, jsme tedy typickou maloměstskou školou, která má kolem 380 žáků. Vyučování probíhá ve dvou budovách, odděleně působí 1. – 4. ročníky prvního stupně a speciální třídy, na hlavní budově se nachází 5. třídy 1. stupně a celý druhý stupeň.

Součástí naší školy jsou i třídy zřízené podle §16, odst.9, které sídlí ve společné budově s prvním stupněm ZŠ. Dochází tedy ke specifickému kontaktu mezi skupinami žáků prvního a druhého stupně, což je spojeno s vyššími nároky na prevenci a záchyt sociálně patologických jevů. Na prvním stupni a ve speciálních třídách je garantem a realizátorem prevence Mgr. Jiří Kaman – jako školní metodik prevence prvního stupně a speciálních tříd. Na druhém stupni toto zaštiťuje Mgr. Martin Remeš – školní metodik prevence druhého stupně.

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit. Pro školu je závazný a podléhá kontrole České školní inspekce.

Nárůst různých sociálně patologických jevů včetně zneužívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci v době školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací (přiměřeně k věku žáků) naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Děti přicházejí na základní školu a tráví ve školním prostředí mezi svými vrstevníky a učiteli často mnohem více času než se svými rodiči. Začíná se zde zavádět určitý typ subkultury a již na prvním stupni může dojít k různým nežádoucím jevům jako je agresivita, nekázeň, nesnášenlivost, stres. Tyto jevy mohou později přerůst v sociálně patologické chování – požívání drog a alkoholu, šikanu, kyberšikanu, násilí, vandalismus, xenofobní chování. Cílem Minimálního preventivního programu je důsledná primární prevence a snaha takovému chování předcházet a minimalizovat jej.

Témata prevence jsou citlivě zakomponována téměř do všech předmětů, pokračujeme ve výuce etiky ve všech ročnících, avšak již pouze jako součást předmětu výchova k občanství. Ve městě začalo od září 2010 fungovat nízkoprahové zařízení pro mladé Zastávka, které se nachází ve Slavičkově ulici.

Doufejme, že se nám součinností všech těchto aktivit podaří zabránit nežádoucímu chování žáků nejen ve škole, ale i v jejím okolí.

Základním principem strategie primární prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školství je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti.

Nespecifická primární prevence zahrnuje veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Školní poradenské pracoviště – personální zajištění prevence

Na škole funguje školní poradenské pracoviště, jehož součástí jsou školní metodici prevence, výchovná poradkyně, speciální pedagogové.

Pro potřeby sebevzdělávání v oblasti prevence i pro potřeby získávání poznatků do výuky je přístupná všem učitelům školní knihovna odborné literatury.

Schránka důvěry je umístěna na obou budovách naší školy. Také informace k protidrogové problematice, telefonní čísla, organizace, kontaktní osoby protidrogové prevence i prevence sociálně patologických jevů žáci i rodiče najdou u metodiků prevence.

Výchovný poradce

Výchovný poradce nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

Metodici prevence

Školní metodici prevence vytváří Minimální preventivní program (dále MPP), podílí se na jeho realizaci a zajišťují aktivity v oblasti prevence.

Komunikují s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vniklého problému dávají podněty k možné nápravě. Spolupracují s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinují předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentují průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci MPP.

Školní speciální pedagog

Školní speciální pedagog vykonává činnosti depistážní (screeningové), konzultační, poradenské, diagnostické, metodické a intervenční. Dále komunikuje s vedením školy, pedagogy, žáky a zákonnými zástupci a spolupracuje jak se školskými poradenskými zařízeními, tak se zdravotnickými, sociálními či dalšími službami. Rovněž se podílí na vytváření pedagogicko-psychologických služeb ve škole, včetně programu primární prevence. Jeho práce se zaměřuje zejména na žáky s SVP a přiznanými podpůrnými opatřeními.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuji opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních a telefonických konzultací.

Ředitel školy

Sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů. Monitoruje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává, v případě potřeby, v součinnosti s výchovnou poradkyní, výchovnou komisí za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Školní poradenské pracoviště

Mgr. Martin Remeš, metodik prevence pro druhý stupeň ZŠ

Mgr. Jiří Kaman, metodik prevence pro první stupeň ZŠ a třídy dle § 16 odst. 9 ŠZ

Mgr. Ivana Dvořáková, výchovná poradkyně

Mgr. et Mgr. Marie Kamanová Hlávková, školní speciální pedagog

PhDr. Libor Sova, ředitel školy

Legislativní východiska

Minimální preventivní program 2023/2024 vychází z této platné legislativy:

- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.:21291/2010-28.
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č.j.:22294/2013-1.
- Metodická doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j.:21291/2010-28.
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci postihu záškoláctví, č.j.:10 194/2002-14.
- Vyhláška MŠMT č.27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j.:14 423/99-22.
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu č.j.: 11 691/2004-24.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006.

Analýza současného stavu

V současné době je naší největší výzvou vypořádat se s následky celospolečenských událostí nedávné minulosti.

Jedná se především o pandemii Covidu 19, spojenou s dlouhodobým a opakovaným přerušením prezenční výuky a s omezením možnosti sociálního kontaktu obyvatel, v důsledku čehož došlo k výraznému narušení přirozeného psychosociálního vývoje žáků. To výrazně snížilo jejich schopnost zdravé komunikace a zvýšilo rizika spojená s virtuálním prostředím.

Dalším faktorem, který naši práci výrazně ovlivňuje je rovněž uprchlická vlna spojená s válečným konfliktem na Ukrajině a příchod množství žáků s odlišným mateřským jazykem, vykazujících známky prožitého traumatu, jehož řešení dalece přesahuje možnosti běžné školy.

V neposlední řadě je třeba zmínit výrazný vzestup zneužívání omamných a psychotropních látek a nadužívání potravinových doplňků, které ovlivňují psychický a fyzický stav žáků.

Cíle minimálního preventivního programu

Obecné dlouhodobé cíle

- Odborné a průběžné vzdělávání metodiků prevence, výchovného poradce, školního speciálního pedagoga a ostatních pedagogických pracovníků.
- Preventivně působit v co nejširší oblasti rizikových forem chování.
- Spolupracovat s odbornými subjekty.
- Usilovat o zapojení všech pedagogických pracovníků do příprav, plnění a vyhodnocování minimálního preventivního programu.
- Usilovat o dobré vztahy mezi rodinou a školou.
- Zajistit pravidelné schůzky s rodiči, nabídnout rodičům didaktické materiály a poradenskou činnost.
- Systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu, oblastí preventivní výchovy do výuky
- Uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže zaměřených na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování
- Vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže
- Spolupráce s rodiči, možnost osobních konzultací
- Průběžné monitorování výskytu patologických jevů
- Začlenění preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže do výuky

Konkrétní dlouhodobé cíle:

Posílení vztahu učitel – žák

Snažíme se podporovat vzájemnou důvěru ve vztahu žák – učitel. Žák se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Třídní učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu

s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem atd...

Posílení skupinové práce

Do výuky je začleňována skupinová práce. Žáci pracují ve dvoj i vícečlenných skupinách, popřípadě v kruhu, při projektech (například Školní rádio), povinně volitelných předmětech a zájmových kroužcích se daří i spolupráce napříč třídami.

Skupiny jsou utvářeny na základě dobrovolnosti, mnohdy učitel členy dané skupiny určí sám. Učitel dohlíží na bezkonfliktní přijetí člena do skupiny, na zapojení všech členů a na střídání rolí. Sleduje vzájemnou spolupráci, podporuje naslouchání.

Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

Cílem projektů je podpora práce ve skupině (viz výše), zvláště vzbuzení zájmu o aktuální téma, chuť prezentovat výsledek své práce před žáky a učiteli, dokonce i žáky jiných škol a zástupci veřejnosti. Celoškolní projekty podporují spolupráci žáků napříč třídami a napříč ročníky.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly a vyžadujeme, aby respektoval pravidla komunikace a respektoval potřeby druhých.

Komunikace s rodiči, veřejností

Učitelé nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace. Na 1. stupni mají rodiče možnost navštívit osobně výuku, nebo se zúčastnit neformálních akcí. Rodiče jsou o tomto programu informováni prostřednictvím třídních učitelů na třídních schůzkách. Informovanost bude zaměřena zejména na oblast prevence užívání návykových látek a šikany. Zájemci ze strany rodičů obdrží formulář s radami, jakému chování svého dítěte je třeba věnovat zvýšenou pozornost.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, informuje vedení školy, výchovného poradce a metodika prevence, případně školního speciálního pedagoga, kontaktuje rodiče. Případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP aj.)

Řešení přestupků

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu týkajícího se sociálně patologických jevů objevujících se v prostorách školy a při školních akcích, bude situace považována za hrubý přestupek a budou následovat výchovná opatření, popř. sankce.

Postup při řešení výše uvedených situací:

1. individuální pohovor se žákem
2. předání informací vedoucím pracovníkům
3. pohovor s rodiči
4. zajištění účasti odborného pedagogicko-psychologického pracovníka
5. v případě nezájmu rodičů uvědomění sociálního odboru, oddělení péče o dítě
6. spolupráce s policií (pokud si to situace žádá)

Z těchto výše zmíněných důvodů je hlavním dlouhodobým **cílem Minimálního preventivního programu** zvýšení odolnosti vůči sociálně patologickým jevům.

Krátkodobé cíle

- Začlenění témat prevence do jednotlivých předmětů tak, aby se stala nedílnou součástí výuky a života školy (zvláště v rodinné a občanské výchově)
- Podpora rozvoje sociálních kompetencí – především odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků svého jednání
- Posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku, asertivní chování
- Organizování tematických besed
- Prohloubení spolupráce s rodiči, zejména žáků tříd 2. stupně a praktické školy, předávání informací rodičům
- Podpora volnočasových aktivit

Vymezení oblastí primární prevence

a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:

- kouření cigaret
- pití alkoholu
- hry na PC (doma)
- netolismus
- záškoláctví
- šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus
- kriminalita, delikvence
- užívání návykových látek (omamné a psychotropní látky) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek
- závislost na politickém a náboženském extremismu

- patologické hráčství (gambling)
- poruchy příjmu potravy

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- domácího násilí
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání
- ohrožování mravní výchovy mládeže
- šikany páchané na našich žácích i šikana páchaná našimi žáky

c) zvýšení povědomí žáků v těchto oblastech

- bezpečnost v dopravním provozu
- komunikace s neznámými lidmi
- ohrožení člověka za mimořádných situací

d) podpora zdravého životního stylu

- podporovat zdravý životní styl žáků – životospráva, duševní hygiena, režim dne, stres...,
- upevňovat kladný vztah ke svému tělu,
- seznámit žáky s různými styly života – vrcholový sport, modelky, vegetariánství, život v komunitách apod.,
- předcházet negativním vlivům médií a reklamy – ideál krásy, odtržení od reality, módní trendy apod.,
- upevňovat a rozvíjet kladný vztah k životnímu prostředí – ekologii,
- naučit žáky poskytnout první pomoc.

Soubor aktivit, směřujících k naplnění cílů MPP

Vymezení cílové skupiny

Program je zaměřen na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy a základní školy praktické, se zvláštním přihlédnutím k dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí, dětem s nedostatečným prospěchem a s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodici prevence, školní speciální pedagog.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována rodičům, jejichž dítě mělo problémy v oblasti prevence.

Způsob realizace

Základními kompetencemi prevence v rámci podpory zdraví a zdravého životního stylu jsou:

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty formování postojů ke společensky

akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Klíčové vyučovací oblasti

- oblast přírodovědná
(fyziologie člověka)
- oblast zdravého životního stylu
(výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(psychologie osobnosti – socializace)
- oblast rodinné a občanské výchovy
(postavení rodiny ve společnosti, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, negativní účinky návykových látek)
- oblast sociálně právní
(trestní odpovědnost mladistvých, práva a povinnosti rodičů a dětí, práva a povinnosti občana)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti k patologickým jevům – včetně projevům kriminality, rasismu a xenofobie)

Začlenění preventivních témat do jednotlivých předmětů

1. stupeň

Prvouka

Vlastivěda

Pracovní činnosti

Tělesná výchova

2. stupeň

Výchova k občanství, Rodinná výchova a Etická výchova, Výchova ke zdraví

Přírodopis

Dějepis

Tělesná výchova

Důraz je kladen na propojování mezipředmětových vztahů.

Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

- Znájí jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- Znájí hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- Znájí základní pravidla dopravního provozu
- Znájí zásady komunikace, pravidla vedení dialogu, komunikace s dospělými
- Znájí základní mechanismy při řešení krizových situací
- Dokáží požádat o pomoc, ví kam (kde)
- Dokáží vnímat a respektovat odlišnosti

3. – 5. ročník

- Žáci znají činnosti, které je vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- Znájí zákony omezující kouření, požívání alkoholu a zákony týkající se užívání a šíření drog
- Umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- Ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozují jejich práva
- Mají povědomí o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), je protiprávní

- Žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- Respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení
- Znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, řeší spory nenásilným způsobem
- Umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- Znají významné dokumenty upravující lidská práva a povinnosti a práva dětí
- Znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace
- Umí diskutovat o rizicích zneužívání drog
- Ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- Dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- Odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat
- Uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- Umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky

Metody a formy, jakými budou dílčí aktivity řešeny

Osvědčené metody a formy práce při plnění MPP

- individuální pohovory se studenty
- adaptační pobyt 1. a 6. ročníku
- aktivní činnost třídního učitele
- mimoškolní aktivity
- informovat žáky i s vlastním názorem
- příklady z běžného života
- beseda na danou problematiku s odborníkem či člověkem majícím s daným problémem osobní zkušenost
- ukázka filmů či dokumentů a následná diskuze

- úzká spolupráce s rodiči a odborníky (PPP, Psychocentrum Jihlava, Bílý kruh bezpečí, protidrogová centra...)

Ke zjištění aktuálního stavu sociálně negativních jevů ve škole jsou využívány cílené rozhovory s třídními učiteli, připomínky dětí a školní samosprávy, schránka důvěry, třídnické hodiny, hodiny předmětů výchovného charakteru. Zjišťování je průběžné, v případě potřeby je stav konzultován s poradenskými zařízeními.

Obsah strategie

- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- začlenění nových žáků do komunity třídy
- nácvik asertivního chování – umění říci „ne“
- uvědomění si odpovědnosti za vlastní rozhodnutí
- umění vyrovnat se s neúspěchem
- nácvik efektivní komunikace na základě vlastních prožitků
- nácvik řešení zátěžových situací
- zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu, zátěžovým situacím (včetně odmítání alkoholu, drog, nikotinu, nevhodných způsobů chování)
- modelové, projektové situace poskytující návody k řešení problémů

Konkrétní aktivity podporující primární prevenci

- akce zaměřené na ochranu zdraví a uvědomění si zodpovědnosti za své vlastní zdraví (včetně prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, kouření, zodpovědného sexuálního chování, poruchy příjmu potravy)
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí
- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování výletů, exkurzí, ekologického pobytu, lyžařského výcvikového kurzu atd.

- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (školní rádio, sportovní akce, školní víceboj, Den Země...)
- nabídka volnočasových aktivit
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných soutěžích
- ekologická výchova
- etická výchova
- školní časopis – dává prostor pro tvořivost žáků zvyšuje také zájem a povědomí žáků o dění ve škole
- školní samospráva – rozvíjí zodpovědnost žáků za širší společenství a vzájemné soužití. Je prostorem pro zapojení žáků do organizace školy. Pravidelná setkání umožňují kontinuální práci a prevenci problémů ve třídách.
- Spolupráce s NZDM Zastávka

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- seznámení rodičů s MPP v rámci třídních schůzek
- nabídka konzultačních hodin třídních učitelů, výchovného poradce, školních metodiků prevence
- poskytnutí osvětových materiálů pro rodiče – např. o kyberšikaně, OPL...
- seznámení rodičů s postupem školy v případě problémů žáků s drogami, záchytem jakéhokoliv patologického chování
- dny otevřených dveří, školní akademie, Den Země

Časový harmonogram preventivních akcí na rok 2023-2024

Září:

Sestavení MPP pro rok 2023/24

Seznámení vyučujících, rodičů a žáků se školním řádem a MPP

Bezpečnost v silničním provozu (policie Jihlava – 5. - 6. roč)

Bezpečnost v silničním provozu (policie Jihlava – 3. - 4. roč)

Školní víceboj – žáci 1. – 9. ročníků

Hope4kids - primární prevence – programy 1. - 9. ročník

Říjen:

Nejzdatnější prvňáček – 1. ročníky

Zastávka Telč (workshop) – 6. ročníky

DOK Jihlava – 6. a 8. ročníky (vztahy v kolektivu, výchova k toleranci)

Hope4kids - primární prevence – programy 1. - 9. ročník

Listopad, Prosinec:

Výchova k nenásilí a toleranci – 2. stupeň, SVP Jihlava

Příběhy bezpráví

Vztahy v kolektivu – vlastní workshop – 1. + 2. stupeň

Hope4kids - primární prevence – programy 1. - 9. ročník

Leden:

Chování v krizových situacích – dopravní nehody, nález zraněné osoby, důsledky neposkytnutí 1. pomoci – projektový den – 1. stupeň

Chování v krizových situacích – dopravní nehody, nález zraněné osoby, důsledky neposkytnutí 1. pomoci, svědek trestného činu – Policie ČR – 6. ročníky

Hope4kids - primární prevence – programy 1. - 9. ročník

Únor:

Virtuální svět, kyberšikana – projektový den – 1. stupeň

Zhodnocení MPP za 1. pololetí

Hope4kids - primární prevence – programy 1. - 9. ročník

Březen:

Sexuální výchova – doktor Havlíček – 8. ročníky

Exkurze Osvětim – Polsko – 8. + 9. ročníky

Hope4kids - primární prevence – programy 1. - 9. ročník

Duben:

Sexuální výchova – doktor Havlíček – 9. ročníky

Bezpečné prostředí internetu – peer program – 2. stupeň

Květen: Chování v krizových situacích – dopravní nehody, nález zraněné osoby, důsledky neposkytnutí 1. pomoci, svědek trestného činu – Policie ČR – 7. ročníky

Červen:

Zhodnocení MPP – 2. pololetí

Dále dle aktuální nabídky (změna termínů možná)

Zveřejnění informací

Vyučující mají ve sborovně školy nástěnku s důležitými kontakty týkajícími se prevence, aktuální informace jsou jim rovněž zasílány e-mailem.

Žákovská nástěnka je umístěna v blízkosti kabinetu výchovného poradce a informuje o tom, na koho se v krizové situaci obrátit.

Ve vestibulu hlavní budovy je umístěna nástěnka, jejíž obsah je moderován NZDM Zastávka Telč v návaznosti na aktuální problémy, kterými se klienti nízkoprahového klubu zabývají.

Žáci mají k dispozici schránku důvěry.

Vyhodnocení programu

Vyhodnocení celého programu bude provedeno v červnu každého školního roku. O programu vedou metodici prevence průběžné záznamy, s jejichž výsledky je pravidelně seznamováno vedení školy, ostatní pedagogičtí pracovníci a rodiče žáků.

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

Oblast školství

	Adresa	Telefon	e-mail
Okresní metodik prevence Pozn. v poradně ve čtvrtek od 11:00 – 15:00	Mgr. Jana Kratochvílová PPP a SPC Vysočina, tř. Legionářů 6, Jihlava	567 572 412	kratochvilova@pppaspcvysocina.cz
Pedagogicko – psychologická poradna	Legionářů 6 Jihlava, 586 01	567 572 416	vrbkova@pppaspcvysocina.cz

Oblast zdravotnictví

	Adresa	Telefon	e-mail
Sexuální výchova	MUDr. Jaroslav Havlíček, Třešť	602 773 419 567 234 5 45	Mudr.havlicek@ctn.cz
spolupráce v oblasti zdravého životního stylu – poruchy příjmu potravy	Zdravotní ústav se sídlem v Jihlavě Vrchlického 2497/57, 586 01 Jihlava (3. patro) http://www.zujih.cz	567 574 7 33	sekretariat@zujih.cz zimenova@szu.cz

Oblast sociálních věcí

	Adresa	Telefon	e-mail
sociální odbor, kurátoři	Mgr. Vít Drexler Nám. Zachariáše z Hradce 10	567 112 441	Vit.Drexler@telc.eu

	Telč		
--	------	--	--

Policie ČR

	Adresa	Telefon	e-mail
pracovnice preventivní informační skupiny- preventivní přednášky	Nrapr. Mgr. Michaela Radová	974266216 777 908 981	
Obvodní oddělení Policie ČR	Nrapr. Andrea Říhová - preventistka		Vedoucí pí. Slavíková

Neziskové organizace

	Adresa	Telefon	e-mail
o. s. Acet	Tomáš Řehák	603 262 295	acet@quick.cz
DOK Jihlava	Romana Kubů	736 523 660	romana.kubu@jihlava.c harita.cz
NZDM Zastávka	Bc. Martin Lacina	604 535 577	martin.lacina@jihlava.char ita.cz
Hope4 Kids	Mgr.Adéla Strojková	608 174 747	Adéla Strojková adela.strojкова@etickedil ny.cz

Závěr

Učitelé a všichni pedagogičtí pracovníci by měli být schopni vybavit žáky kompetencemi, které jim pomohou vyrovnat se s náročnými životními situacemi. Nesmějí však při tom zapomínat na vytváření atmosféry vzájemného porozumění, posilování sebedůvěry a sebeúcty a rozvíjení sebekontroly. Proto je nutné další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence.

Mladý člověk má pouze dvě možnosti. Buď zmobilizuje všechny své síly a překoná všechna rizika, nebo prohraje a uvízne v síti sociální patologie. Je nutné předcházet výskytu těchto jevů a hledat účinnou preventivní strategii. Tento program má být jedním z kroků ke snížení rizik, k nalezení a udržení sebedůvěry a k posílení hodnotového systému všech účastníků edukačního procesu.

Přílohy

šikana

(1) Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení (dále jen „škola“). V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných stádiích více či méně vyskytuje téměř v každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je třeba klást na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě a samozřejmě i mezi všemi členy společenství školy. Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování. V případě rozvinutí pokročilé šikany je nutná spolupráce školy s odborníky ze specializovaných zařízení (podrobněji viz kapitolu II., čl. 7.4.). Zajištění ochrany dětí před šikanou vyžaduje další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování, neboť běžné pedagogické postupy selhávají.

Vymezení fenoménu školního šikanování, povinnost školy chránit děti před šikanou a východisko pro účinné řešení šikany.

(1) Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní

přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

(2) Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost (podrobněji viz metodické doporučení).

(3) Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese.

(4) Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit (podrobněji viz metodické doporučení).

Projevy šikanování

(1) Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany podle typu agrese – typu nebo prostředku týrání patří:

fyzická agrese, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti);
verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí informačních a komunikačních technologií);
smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;

dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;

škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);

v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

Proškolený pracovník, většinou školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu.

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

1. rozhovor s informátory a oběťmi;

2. nalezení vhodných svědků;
3. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory);
4. ochrana oběti;
5. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a. rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření);
 - b. rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku);
6. realizace vhodné metody:
 - a. metoda usmíření;
 - b. metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči);
7. třídní hodina:
 - a. efekt metody usmíření;
 - b. oznámení potrestání agresorů;
8. rozhovor s rodiči oběti;
9. třídní schůzka;
10. práce s celou třídou.

Nápravná opatření

(1) Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření. Uvedeme některá, která přicházejí při šikanování v úvahu:

výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku);

snížení známky z chování;

převedení do jiné třídy, pracovní či výchovné skupiny (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);

vyloučení ze školy při opakování násilí po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku;

ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;

ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu;

škola umožní agresorovi individuální výchovný plán.

Distribuce OPL ve škole

1. Distribuce OPL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující.
2. Přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin, ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem.
3. **Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.**
4. **Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně – právní ochrany obce s rozšířenou působností.**

Případ, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý ze žáků má nějakou OPL u sebe

1. Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

2. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktují s ní další postup a informují zákonného zástupce žáka.
3. Žáka izolují od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Poznámka: tento metodický pokyn je pouze doporučující.

Co dělat, když se dozvíte, že některé z dětí do školy přináší omamné nebo psychotropní látky a předává je spolužákům:

Taková osoba je distributorem OPL a je zcela jedno, jestli tyto látky někomu dává nebo prodává. Také je docela jedno, o jaké OPL se jedná (jde-li o OPL ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách). Tato osoba se dopouští závažného trestného činu (paragraf 187 trestního zákona) a vaší povinností je páčání tohoto trestného činu přerušit (paragraf 167 trestního zákona). Přerušit trestný čin můžete i tím, že ho oznámíte orgánům činným v trestním řízení. Nejčastěji Policii ČR.

Závěr

Ve své práci jsem se pokusil zpracovat MPP na míru naší škole – Základní škole Telč, Hradecké 234, příspěvkové organizaci. Hlavním cílem bylo přizpůsobit a zakomponovat veškeré své zkušenosti a poznatky z praxe co nejexemplárněji a nejnázorněji tak, aby je mohli využívat všichni moji kolegové ve své praxi a aby náš nový MPP byl co nejjednodušší a hlavně maximálně návodný pro konkrétní situace. Obsah teoretické části v úvodu práce jsem zaměřil hlavně na vyjasnění pojmů z oblasti prevence rizikového chování. Z počátku práce byly vydefinovány taktéž legislativní východiska, ze kterých jsem ve své práci vycházel a která jsou závazná pro aktivity školního metodika prevence. Vzhledem k tomu, že je více než žádoucí, aby školní metodici prevence byli plně kvalifikováni pro výkon této nelehké práce – mám na mysli specializační studium, je nezbytné zajistit do budoucna odměnu za výkon této činnosti. A nemám na mysli tu morální, která je doposud na většině škol běžná a jediná. Bez této vnější motivace nelze dlouhodobě předpokládat, že by počty metodiků, ochotných se dovzdělávat specializačním studiem, rostly. Pokládám za absolutně nevyhovující, že většina ŠMP je již nyní zahlcena prací navíc bez zkrácení úvazku, nemluvě o finanční kompenzaci. Tato situace je dle mého názoru dlouhodobě neudržitelná, a stav, související s dlouhodobou distanční výukou a riziky s tím spojenými se, jak se vážně obávám, na celé situaci projeví spíše negativně. Z dlouhodobého pohledu pokládám absolvování specializačního studia každým metodikem za nezbytné a nutné. Dnes tomu zatím tak není a vedle toho, že učitelům mohou chybět potřebné profesní kompetence, to znamená pro společnost jistý signál o neprofesionalitě. Celá situace se však v posledních několika letech výrazně zlepšuje. Naplněnost kurzů kvalifikačních studií stoupá, což je bezpochyby dobrá zpráva. Na závěr bych velmi rád vyslovil tezi, se kterou se bohužel stále ještě setkávám ve své praxi od některých kolegů a sice že „čas a úsilí věnované prevenci na úkor klasického vyučování jiných předmětů je zbytečný...“ Tento názor je třeba zcela vymýtit, teprve potom je společnost zcela schopna docenit snahu ŠMP a všech, kterým prevence na školách není lhostejná.